

Színházi Világnap

Theodórosz Terzopulosz üzenete

A Nemzetközi Színházi Intézet, azaz az International Theatre Institute (ITI) minden évben március 27-éhez, a színházi világnaphoz közeledve közzétesz egy üzenetet, melyet egy jeles színházi alkotó jegyez. Ebben az évben Theodórosz Terzopulosz görög rendező, színházigazgató, tanár, író, a Színházi Olimpia ihletője és a Nemzetközi Színházi Olimpiai Bizottság elnöke fogalmazta meg a mai színház helyét világunkban.

Meghallja-e a színház korunk segélykiáltását, az elszegényedett polgárok hangját, akik a virtuális valóság börtöncelláiban raboskodva, fullasztó magányban élnek? Ott, ahol a robotizált létezés az élet minden területén totális ellenőrzést és elnyomást gyakorol? Foglalkozik-e a színház az ökológiai pusztítással, a globális felmelegedéssel, a biológiai sokféleség tömeges csökkenésével, az óceánok szennyezésével, az olvadó jégsapkákkal, a növekvő erdőtüzekkel és a szélsőséges időjárási eseményekkel? Képes-e a színház az ökoszisztéma aktív részévé válni? A színház hosszú évek óta figyel az emberiség bolygónkra gyakorolt hatását, de nehezen tudja kezelni ezt a problémát.

Aggódik-e a színház amiatt, ahogyan a 21. század átalakítja az emberi állapotot, amelyben a polgárokat politikai és gazdasági érdekek, médiahálózatok és véleményformáló cégek manipulálják? Amiatt, hogy a közösségi média, bármennyire is megkönnyíti a kom-

munikációt, mégis csupán annak nagy alibije marad, mivel tisztességes és biztonságos távolságban tartja az embereket a többiekől, a Másiktól, a Másiktól, a másságtól, az idegentől való általános félelem érzése uralja gondolatainkat és eselekedeteinket. Lehet-e a színház a különbözőségek együttélésének műhelye anélkül, hogy figyelembe venné a vérző traumákat?

A vérző trauma arra ösztönöz minket, hogy rekonstruáljuk a Mítoszt. Heiner Müller szavaival élve: „A Mítosz egy aggregátum, egy gépezet, amelyhez mindig új és más gépezetek csatlakoztathatók. Addig szállítja az energiát, amíg a növekvő sebesség fel nem robbantja a kulturális mezőt” – én hozzátenném ehhez a barbárság mezejét is. Vajon a színházi reflektorfény megvilágíthatja-e a társadalmi traumát ahelyett, hogy félrevezető módon továbbra is csak magára fordítana figyelmet? Kérdések, amelyekre nem lehet végleges válaszokat adni, hiszen a színházat éppen a megválaszolatlan kérdések éltetik.

Kérdések, amelyeket Dionüszosz vet fel, miközben szülőhelyét, az ókori színház zenekarát elhagyva, némán menekül háborús tájakon keresztül, ma, a Színházi Világnapon. Nézzünk a szemébe Dionüszosznak, a színház és a mítosz extatikus istenének, aki egyesíti a múltat, a jelent és a jövőt, aki kétszer született, Zeusz és Szemelé gyermekeként, aki a képlékeny identitások kifejezője, egyszerre nő és férfi, dühös és kedves, isteni és állati, akrobata az örület és az értelem, a rend és a káosz, az élet és a halál határán. Dionüszosz alapvető ontológiai kérdést tesz fel: „Mivégre ez az egész?” Ez a kérdés hajtja az alkotót a mítoszok gyökerének és az emberi rejtély dimenzióinak egyre mélyebb vizsgálata felé. Újfajta narratív utakra van szükségünk, amelyek célja az emlékezet ápolása és egy új erkölcsi, politikai felelősség formálása, hogy kiléphessünk végre a mai középkor sokféle formában megjelenő diktatúrájából.

A Magyar Színházi Társaság üzenete a Színházi Világnap alkalmából

A Színházi Világnapot – a Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) kezdeményezésére – minden évben március 27-én ünnepeljük. Erre az alkalomra az ITI felkérésére hagyományosan egy-egy jelentős alkotó, író, művész, gondolkodó osztja meg üzenetét a világgal színházról és békéről, a kettő szoros összefüggéséről. Ezen a napon a magyarországi színházak is felolvassák előadásai előtt az ünnepi üzenetet, vagy megjelentetik közösségi oldalainkon. A gesztus összekapcsolja a világ színházait.

Az első színházi világnapi üzenetet Jean Cocteau fogalmazta meg 1962-ben, a következő évben pedig Arthur Miller. Cocteau arról írt, hogy a Színházi Világnap felébreszti bennünk a vágyat, hogy közreműködjünk a „béke fenséges művének megalkotásában”. Miller arról elmélkedett, hogy „álljon a színház az emberiség-testvériség szolgálatában”, és amikor a világ véglegesen darabokra szakadt, a színház félreérthetetlenül bizonyítja, hogy az emberiség egyetlen létező legerősebb alkotóeleme.

Az őket világnapi üzenetükkel követők is hangsúlyozták, hogy nagy szükség van – egyre nagyobb – a párbeszédre az egyének, a kis közösségek,

a társadalmak között, és a színházban a néző közösségre találhat, a színház párbeszédre bátoríthat, elmélyítheti az emberségre, a szolidaritásra és az összetartozásra való szándékunkat.

A Magyar Színházi Társaság az idei Színházi Világnaphoz kapcsolódóan fontosnak tartja közléni saját alapvetéseit is: a színház nem elválaszt, hanem összeköt, a kultúra és a művészet a józan igazság értékét, az emberi szabadság eszméit is adja nekünk.

Szerintünk a színháznak újja kell teremtenie a párbeszéd lehetőségét.

A Magyar Színházi Társaság hangsúlyosan mindezt meg fog tenni a szakmaiatlán döntések miatt, illetve az egzisztenciálisan, morálisan méltatlan helyzetbe került kollégákért, a magyarországi színészek, alkotók, a színházban dolgozók anyagi és erkölcsi elismertetéséért, az igazság helyreállításáért. Meg kell óvnunk egymást!

De gondoljunk azokra a színházi kollégákra is, akik a világ különböző pontjain jelenleg szörnyű háborúkkal néznek szembe. Fel kell szólalnunk a gyűlöletkeltés minden formája ellen, amely megbélyegez, az emberi méltóság ellen vét, kiszorít

és kismimiz, egymás ellen fordít, uszít, korlátoz, semmibe vesz, mert ez a legsötétebb múltba veti vissza a világunkat. Ez is közös feladatunk!

Az idei színházi világnapi üzenetet Theodoros Terzopoulos görög színházi rendező, író, egyetemi professzor fogalmazta meg. Itt csak röviden idézünk belőle: „vajon meghallja-e a színház a segélykiáltásokat egy olyan világban, ahol totalitárius rendszerek kontrollja és elnyomása alatt robotokként kell lélni az életet”. Jelenleg „a másik embertől, a másától, az idegentől való félelem átható érzése uralja gondolatainkat és tetteinket”.

Mi azt is kérdezzük: a színház segélykiáltásait vajon ki hallja meg?

A Színházi Világnaphoz kapcsolódóan a Magyar Színházi Társaság tiszteleg a magyarországi színészek, az alkotók, a színházi dolgozók és a közönség előtt is. Tisztelgünk a hivatástudat, a hivatáshűség, a színházba vetett makacs hit, a sokszínűség, a sokféleség megnyilvánulásai előtt.

A színháznak rendkívüli ereje van, arra emlékeztet bennünket, hogy nem vagyunk egyedül és nem hagyjuk magunkat megosztani, s vannak értékek, amelyekre nem lehet árcédulát rakni.